

Ik geloof dat ik een boom ben

Gert Godlieb Dag van de Retoriek 2017

1) De boom moet weg

Zou de boom weten dat dit de laatste nacht is dat hij nog diep geworteld en in vol ornaat deel zal uitmaken van deze wereld? Dat hij vanaf morgen geen boom meer is, maar brandhout en tuinafval? Dat hij kapot gezaagd op de grond zal liggen. Dat hij in stukken afgevoerd zal worden in een container. Dat zijn prachtige houten stam zelfs geen betekenis meer zal hebben als meubelstuk, vloer of kunstwerk? Dat zijn bestaan morgen ten einde is.

De boom die 60 jaar geleden met veel liefde en aandacht gepoot is door de kinderen van onze buurvrouw. Die met liefde verzorgd is toen hij het moeilijk had. De boom, die als uitkijkpost, verzamelpunt en broedplaats van veel vogels en eekhoorns dient. De boom die er gewoon is voor alles en iedereen, is er morgen niet meer.

Er is geen toestemming gevraagd om de boom te kappen. Hij staat in de weg, trekt te veel water uit de grond, houdt de zon tegen en zijn wortels zijn teveel door de tuin gewoekerd. De boom hoort in een bos, niet meer in een achtertuin. De boom veroorzaakt overlast en moet worden gekapt. Dat vinden wij en de burens waar de boom in de tuin staat. Tijden veranderen....!

2) Wat weet een boom?

Maar vannacht vraagt mijn lief zich voor het slapen gaan af, of de boom weet dat het zijn laatste nacht is. Mijn lief slaapt en haar vraag cirkelt door mijn hoofd. Ik had me tot dat moment nog nooit afgevraagd of bomen überhaupt iets zouden kunnen weten.

Ik zit graag aan de voet van een boom, ik omhels bomen en voel het water stromen door de stam naar de bladeren. Ik hoor de bladeren ruisen en de takken kraken. Ik voel en zie het leven in de boom. Ik voel verbinding met bomen, maar of bomen iets weten??

De boom is een baken in de tijd. Hij laat de seizoenen en de jaren zien. De boom laat zien dat hij kan groeien zonder zich te verplaatsen. Slechts door mee te deinen op de wind, zich vol te gieten met regenwater, zich te baden in de zon en zich te laten voeden wat de aarde hem geeft, groeit hij ieder jaar. Laat hij zien dat hij ieder jaar groter, sterker en standvastiger wordt. Hij laat ook zien dat groeien gepaard gaat met afscheid nemen, bezinnen en weer opnieuw tot volle wasdom komen. Dat je weer een stukje hoger wordt en daardoor een ietsje pietsje andere kijk op de wereld krijgt. De boom maakt vruchten en laat zijn vruchten vallen. Vruchten die weer voedsel zijn voor ander leven en op deze wijze zorgt hij voor nakomelingen. Nakomelingen die weer in net iets andere bodem zich wortelen en vervolgens ook weer langzaam groeien. Ze tonen het groeiproces en de jaren die voorbijgaan.

Wat zou de boom doen als hij werkelijk zou weten dat hij morgen geen boom meer is?

3) *Wat doet het werk met mij?*

In mijn rusteloze nacht transformeert de boom zich naar mijn eigen persoon. Als ik zou weten dat ik morgen niet meer ben die ik ben. Wat zou ik doen?

Wat zou jij doen, als jij wist dat dit je laatste nacht was?

Hoi, ik ben..... Hoi ik ben Hoi

Eventjes niet. Niet nu. Ik ben druk. Met werk, met leven, met denken, met voelen, met ervaren. Nee, dat is niet waar. Ik ben vooral druk met werk. Er gebeuren daar een heleboel dingen. Met mensen, met de organisatie, met de systemen, met de financiën, met de cliënten, met de medewerkers, met de managers, met mij.....

Als ik wakker word zie ik op tegen de dag. Hoe kom ik de dag zonder al teveel kleerscheuren door? Hoe voorkom ik dat mensen worden gekwetst en hun plezier en werk worden ontnomen?

Ik ben manager Personele Zaken en moet zorgen dat de mensen in de organisatie de juiste dingen met plezier blijven doen en dat ze daarvoor beloond en betaald worden.

In mijn goede voornemens word ik gestoord door directeuren en andere managers, die ook proberen hun belangen en verwachtingen te realiseren. Zij en ik worden aangesproken en afgerekend door het systeem op basis van opgelegde doelen en kaders. En die veranderen continu in de tijd.

Herkenbaar?

Bij mijn opdrachtgever - een fusieorganisatie in de ouderenzorg - zie ik dit in ieder geval gebeuren. Mensen voeren 'beleid' uit en worden onverschillig en verbinden zich niet meer met hun werk en cliënten. Van 'bovenaf' wordt hard gestuurd op besteding van gelden en zogenaamde kwaliteit. Medewerkers worden gezien als resources - economische gebruiksgoederen - om het primair proces goed te volbrengen.

En afwijkend gedrag - een kritische vraag of opmerking - wordt direct gezien als 'disloyaal', je wordt aan de schandpaal genageld of er wordt afscheid van je genomen..... Het irriteert me, want dit is niet waar ik in geloof.

Wat doet dit met mensen? Wat doet dit met jou? Wat doet dit met mij?

Welke boom staat in de weg? Welke boom moet gekapt worden? En waarom?

Hoi Ik ben..... Ik ben Ik

Nee! Nu nog niet! Ik kan het nog niet. Heb nog wat geduld.... Alsjeblieft.....

4) *Het academisch kwaad*

In de organisatie waar ik werk zie ik veel mensen die pijn en verdriet hebben. Die zich miskent voelen, boos zijn en ook angstig. Mensen die zich verstoppen en proberen uit te voeren wat opgedragen wordt, zonder al teveel stil te staan bij het effect van hun handelen. En dit alles om maar te kunnen blijven staan, om zich te kunnen blijven handhaven en nog een beetje zingeving te ontlenen aan de taak die ze uitvoeren en om geld te verdienen voor hun gezin.

Denken ze dat ze niet gekapt zullen worden als ze zo doorgaan?

Het komt overeen met wat de filosofe Bettina Stangneth het academische kwaad noemt. Het denken is losgekoppeld van de morele keuzes. Je verkiest jezelf te zien als onderhevig aan een systeem, een logica, een dynamiek, een geloof, waardoor je niet meer aan jezelf verschijnt als een handelend persoon. Een extreem voorbeeld hiervan is Eichmann. Hij maakte zich geen voorstelling van het kwaad dat hij aanrichtte. Hij was te lui en te zelfgenoegzaam om te willen overzien wat hij deed. Zo bleef Eichmann blind voor alternatieven en de gruwelijke consequenties van die blindheid die we zo goed kennen.

5) De organisatie als dekmantel

Wat gebeurt er in een systeem dat organisatie heet?

Ik zie dat hulpbehoevende cliënten niet de zorg krijgen die ze nodig hebben. Dat medewerkers tamelijk hard en onverschillig hier mee om lijken te gaan. Ik kan niet geloven dat mensen dit bewust doen en hiervan gelukkig worden.

Maar waarom doen ze het? Uit zelfbescherming? Leveren mensen hun waardigheid en trots in voor de tucht van een systeem?

Wat doe ik? Wat doe jij?

6) Ga staan voor dat waar je in gelooft

Ik zou willen roepen: Wees een boom! Een boom die mensen verbindt. Een boom die een plek biedt om te rusten. Een plek om te bezinnen en te voelen wat je wilt. Zo'n boom die bescherming biedt, kracht uitstraalt en altijd maar weer overleeft. Die met zijn wortels sterk verankerd is en niet omvalt als het even heftig stormt.

Een boom die mensen laat zien, dat je ieder jaar een stukje groeit en dat de seizoenen nodig zijn om sterker te worden. Dat je overleeft door te staan voor waar je in gelooft.

Een beetje meebuigen, het "niet-weten" verdragen, tegenspraak in jezelf toelaten, maar laat je niet ontwortelen, omdat je bang bent om gekapt te worden. Dat heb je toch niet zelf in de hand.....

Maar weet de boom dat hij een boom is?

Hoi ik ben

Ja, ik weet het. Je bent een levensboom en ik ben een stukje van jou.

Ik sta waar ik sta. Ik groei ieder jaar een stukje. Ik onderzoek mezelf en probeer me te bevrijden van angst, conditionering, autoriteit, geloof en dogma. Ik zoek en vind nieuwe ordeningen en structuren. Doe nieuwe ontdekkingen door te lezen, te denken, te discussiëren. Door aan alles te twijfelen over wat ik geloof, groei ik.

Ik beseft dat wat ik nu weet, wat ik nu geloof, straks anders kan zijn.

Vanuit de plek waar ik geworteld ben participeer ik in het stukje van de waarheid dat ik kan overzien. Ik ben nieuwsgierig en hoop nog lang op deze plek te mogen staan en elk jaar een stukje groter te mogen worden. Zodat mijn horizon steeds iets opschuift en er steeds een ander perspectief is waaruit ik kan waarnemen.

En als het te bedreigend wordt voor de heersende wereldorde dan zal ik worden gekapt en tot brandhout worden gezaagd, afgevoerd en opgestookt.

Maar dan heb ik al zo veel vruchten voortgebracht, dat er vast weer nieuwe bomen groeien. Ik ben immers ook slechts de vrucht van die ene andere levensboom..... Net als jij, en jij en jij en wij allemaal zijn.

Dank jullie wel...